

ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาและผู้ปกครองชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยจัดตั้งคณะทำงานยกร่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อพิจารณามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่และสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน (กรมสามัญศึกษา. 2542ง : 31)

2.2 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและพัฒนาาระบบสารสนเทศ

จะต้องจัดทำให้เป็นระบบถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพ โดยระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาจะประกอบด้วยข้อมูลด้านผู้เรียน บุคลากร เครื่องมือการเรียนรู้ การดำเนินงานในสถานศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งต้องดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา และจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ ออกแบบระบบสารสนเทศ ปฏิบัติตามระบบสารสนเทศ และกำกับติดตามและประเมินผล (กรมสามัญศึกษา. 2542 ง : 31-32)

2.3 การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา เป็นเอกสารที่เป็นแผนแม่บท

ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาจะต้องนำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของสถานศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีองค์ประกอบเกี่ยวกับภาพรวมของสถานศึกษา เป้าหมาย จุดเน้น บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แนวปฏิบัติสำหรับผู้เรียน แผนงบประมาณ การกำกับตรวจสอบและรายงาน (กรมสามัญศึกษา. 2542ง : 33 - 40)

2.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอน

คือจัดให้มีการตั้งคณะทำงานพิจารณากรอบแผนงาน / โครงการของสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแผนงานโครงการและงบประมาณของสถานศึกษาใหม่ ซึ่งทุกฝ่าย / หมวด / งานร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงานของตน จัดให้มีการประชุมชี้แจงหารือ ปรับปรุงและจัดทำแผนการปฏิบัติการของสถานศึกษาโดยของความเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษา และดำเนินการตามแผน (กรมสามัญศึกษา, 2542 ง : 55)

2.5 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการนำ

ภาระงานของทุกฝ่าย หมวด งาน และรายบุคคลมาจัดทำเป็นมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานของผลผลิต กระบวนการ และปัจจัย โดยจัดทำเป็นเอกสารมาตรฐานใน 3 ระดับ คือ มาตรฐาน

รวมของสถานศึกษามาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย / หมวด / งาน และมาตรฐานรายละเอียดการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล (กรมสามัญศึกษา. 2542 ง : 59 – 61)

3. การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ในการนำแผนการประกันคุณภาพไปใช้เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา, 2542ง : 62–66) โดยมีแนวทางดำเนินการพอสรุปได้ดังนี้

3.1 ทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการสร้างความผูกพันในภารกิจของสถานศึกษาที่ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนด ตัดสินใจและพร้อมที่จะดำเนินการตามแผนรายละเอียดของธรรมนูญโรงเรียน มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงานข้อมูลพื้นฐานการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

3.2 พัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจ จิตสำนึก ความรู้สึกที่ดี มีความมั่นใจในความก้าวหน้าและความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเอง สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระบบการปฏิบัติงาน ระบบการทำงานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

3.3 จัดตั้งอำนวยการความสะดวก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานในระบบการประกันคุณภาพในด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น เอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา แหล่ง/ศูนย์บริการทางวิชาการ ระบบข้อมูลสารสนเทศ อาคารสถานที่ ห้องประชุม บรรยากาศ สภาพแวดล้อม และงบประมาณ

3.4 การดำเนินการประกันคุณภาพ โดยกำหนดนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน ระบบมาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน ระบบตรวจสอบและประเมินผล ปฏิทินปฏิบัติงานและดำเนินการตามยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด มุ่งเน้นกระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.5 นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลของสถานศึกษา ทั้งระดับรายบุคคล / รายกลุ่ม / ทีมงาน รายหมวด / งาน หรือฝ่าย และรายมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งการใช้ข้อมูลป้อนกลับ มีการสร้างขวัญกำลังใจและการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

4. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง

ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการของสถานศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายหรือตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และธรรมนูญสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีคณะทำงานวางระบบการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งจากบุคคลจากหลายฝ่าย เพื่อวางแผนกำหนดแนวทาง และวิธีการตรวจสอบและทบทวนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเตรียมการสื่อ/เครื่องมือ / คู่มือการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา และทำการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบทบทวนเพื่อสรุปและรายงานผล (กรมสามัญศึกษา. 2542ง : 72 – 73)

5. การพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษามี 2 ระดับ คือ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพเพื่อให้ได้มาตรฐานการศึกษา และการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น ผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กรณีพบว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด สถานศึกษาต้องมีการรักษามาตรฐานและพัฒนา มาตรฐานให้สูงขึ้น หรือหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานต้องมีการปรับปรุงกระบวนการหรือการปฏิบัติให้ได้มาตรฐาน (กรมสามัญศึกษา. 2542 ง : 72 – 73)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6. การเตรียมรับการประเมินจากองค์การภายนอก สถานศึกษาต้องดำเนินการประสานงานกับองค์การประเมินภายนอกเพื่อศึกษาระบบและวิธีการประเมินคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อเป็นการกระตุ้นและจูงใจให้ทุกคนมีความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะได้รับการประเมิน และการรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเตรียมความพร้อมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโดยตรง ในบทบาทหน้าที่ข้อมูลสารสนเทศและรายงานในการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ จัดทำแผนในการรับการประเมินจากภายนอกอย่างมีระบบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากร พร้อมทั้งเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์ซึ่งจะเป็นหลักฐานในการแสดงความก้าวหน้าหรือผลสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2543 ข : 7-11)

5. การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ เป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบาย และรูปแบบในการสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับกองศาสนศึกษา กรมศาสนา ในฐานะเป็น

ฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของคณะสงฆ์ได้นำนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติโดยได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมศาสนา (กรมการศาสนา. 2544 ก : 4 - 18) ดังนี้

5.1 เหตุผลของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ในฐานะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียน / สถานศึกษาสำหรับพระภิกษุ สามเณร ซึ่งจัดการเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมทั่วไป และยังอยู่ภายใต้การดูแลของกรมการศาสนาและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือว่าเป็นกระทรวงหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศ ดังนั้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะทำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาของชาติให้มีมาตรฐานมากขึ้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย ทั้งนี้เพราะต้องการที่จะปรับปรุงมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน/การบริหารจัดการด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงองค์ประกอบของแนวคิดหลักการและเหตุผลของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสามารถที่จะพิจารณาได้ดังนี้คือ

1. กระแสโลกาภิวัตน์
2. สภาพการจัดการศึกษาในสมัยปัจจุบัน
3. นโยบายรัฐด้านการจัดการศึกษา
4. พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
5. การปฏิรูปการศึกษา

5.1.1 กระแสโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันโลกตกอยู่ในยุคของข้อมูลข่าวสาร (IT) เนื่องจากความเจริญของข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ทำให้มนุษย์สามารถที่จะติดต่อสื่อสารกันได้ได้ง่าย ทำให้เนื้อที่ของโลกแคบลง เมื่อโลกแคบลงจึงเป็นเหตุให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการเลียนแบบหรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์ขึ้น ซึ่งการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นเหตุทำให้มนุษย์ได้รู้ถึงความแตกต่างระหว่างกัน และในขณะเดียวกันก็เรียนรู้ถึงความด้อยพัฒนาของตนเองจนเป็นเหตุทำให้มนุษย์ต้องมีการพัฒนาตนเองสังคมของตนเองให้มีความเท่าเทียมกับอารยประเทศ การประกันคุณภาพการศึกษาหรือการปฏิรูปการศึกษาก็เกิดขึ้นเพราะเหตุผลสำคัญข้อนี้

5.1.2 สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จากความเจริญของโลกและเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวเป็นเหตุให้มีการศึกษาถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสังคมขึ้น ประเทศไทยก็เช่นกันได้มีการสำรวจถึงวิถีทางการจัดการศึกษาทุกระดับพบว่าเท่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของประเทศยังต้องประสบปัญหาหลายอย่างที่เป็อุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนรู็ของคนในสังคม เช่น ความแตกต่างกันของการจัดการศึกษาแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะเขตเมืองกับชนบท และภายในเมืองยังมีสถานศึกษาบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับ ความนิยมและยอมรับเป็นพิเศษ โดยภาพรวมแล้วสภาพการจัดการศึกษาของไทยยังประสบ ปัญหาที่ต้องได้รับการพิจารณาหลาย ๆ ด้าน ดังที่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์การศึกษาของไทยเอาไว้ว่า

- 1) ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจจนแสดงถึงการ ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม
- 2) ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่สถานศึกษาต่าง ๆ พึงมี พึงประสงค์และผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกันในการนำหลักสูตร ไปใช้จัดการเรียนการสอน
- 3) มีความสับสนและขาดสมดุยภาพของแนวคิดต่าง ๆ เช่นนโยบาย เช่น การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลางและการให้สถานศึกษา เป็นอิสระหรืออยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สัดส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยให้ เลือกเรียนเสรี ความเข้มงวดและความยืดหยุ่นในมาตรฐานความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม
- 4) ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ ติดตามให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จจริง ๆ
- 5) ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเพื่อการยกย่องให้เกียรติ ให้รางวัล ในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่มีผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

นอกจากนั้นผลจากการวิจัยด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของ IEA เกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่า แม้ผลการเรียนของ นักเรียนไทยจะดีกว่าหลายประเทศในโลกแต่ก็ยังต่ำกว่าอีกหลายประเทศในทวีปเอเชีย (กรม สามีญศึกษา. 2542ก : 1-9) ดังนั้น จึงจะเห็นว่าการจัดการศึกษาของไทยยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ ควร และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ก่อตั้ง เมื่อไม่นานก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับสภาพปัญหาของการประเมินของคณะวิจัยและจาก

ผลสรุปของสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาและมีการประกันคุณภาพการศึกษา เช่นกัน

5.1.3 นโยบายรัฐด้านการจัดการศึกษา ประเทศไทยได้มีการริเริ่มที่จะมีการปฏิรูปการจัดการศึกษามาหลายยุคหลายสมัย โดยได้พยายามผลักดันและมีนโยบายเรื่องการจัดการศึกษา ซึ่งในสมัยปัจจุบันนโยบายด้านการจัดการศึกษามีปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษา

5.1.4. พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่ออกตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องของการจัดการศึกษา แนวใหม่ที่มีความสอดคล้องกับยุคสมัยและความเจริญของประเทศ โดย พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาตินั้น ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 6 จำนวน 5 มาตรา คือ มาตรา 47 - 51 ดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของ

สถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรองรับที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน หรือคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 6-15)

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายฉบับดังกล่าวช่วยข้อมีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั่วประเทศซึ่งรวมทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5.1.5 การปฏิรูปการศึกษา ถือได้ว่าเป็นแนวนโยบายของรัฐอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของรัฐ เพราะการปฏิรูปการศึกษานั้นทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยขึ้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ถือได้ว่าเป็นสถานศึกษาหนึ่งที่ต้องมีการประกันคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษานั้นทั้งนี้ก็เพื่อให้สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

5.2 วัตถุประสงค์การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

5.2.1 เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์การประกันคุณภาพการศึกษา

5.2.2 เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม เกิดความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพการศึกษามาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.2.3 เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

5.3 แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นก็มีแนวคิดเช่นเดียวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ดังนั้นกรอบแนวคิดจึงต้องยึดตามแนวนโยบายของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

5.3.1 การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child - Centered Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพและมีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

5.3.2 การใช้โรงเรียนเป็นรากฐานในการบริหารจัดการ (School - Based Management : SBM) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการผลิต มีความสามารถสร้างผลผลิตคือผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ การใช้โรงเรียนที่จะให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเป็นการเสริมสร้างพลังให้โรงเรียน ประชาชนและชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

5.3.3 การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคน และสังคม โดยส่วนรวมการศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน โดยแนวความคิดนี้เชื่อว่า การให้ทุกคนทุกส่วนของสังคม มีส่วนร่วมคิด และร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมกระบวนการประเมิน และประกันคุณภาพการศึกษาจะทำให้เกิดความรู้สึก “ความเป็นเจ้าของ” ให้การสนับสนุน และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษายิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

5.3.4 การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Decentralization of Education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน แนวความคิดนี้เชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้นนี้ จะทำให้เกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองตามความต้องการของเขาและมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชนในที่สุด

5.3.5 การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นแนวความคิดที่ทำให้โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง มาตรฐานการศึกษาหรือผลลัพธ์อันเกิดจากการตัดสินใจของโรงเรียนเอง ซึ่งสามารถให้ผู้ปกครอง ประชาชนและสังคมตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมอย่างแท้จริง (กรมสามัญศึกษา. 2543 : 2)

5.4 เป้าหมายการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

5.4.1 ในปี พ.ศ. 2541 - 2542 สถานศึกษาทุกแห่งมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

5.4.2 ภายในปี พ.ศ. 2543 สถานศึกษาที่มีการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินผลหรือตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายใน

5.4.3 ภายในปี พ.ศ. 2545 สถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการประกันคุณภาพผ่านการประเมินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ไม่นต่ำกว่าร้อยละ 30

5.4.4 ภายในปี พ.ศ. 2548 สถานศึกษาที่ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ไม่นต่ำกว่าร้อยละ 60

5.4.5 ภายในปี พ.ศ. 2550 สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกแห่ง ผ่านการประเมินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.5 นโยบายและมาตรการในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

5.5.1 นโยบาย

1) เร่งรัดพัฒนาให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพ

2) ส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และรักษามาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

3) ส่งเสริมให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษา และสนับสนุนให้โรงเรียนได้รับการประเมิน เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.5.2 มาตรการ

1) จัดตั้งองค์การเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับกรม เขตการศึกษา จังหวัด และโรงเรียน

2) จัดให้มีมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งด้านปัจจัยกระบวนการและผลผลิต

3) พัฒนาคู ผู้บริหารโรงเรียน ศิษยานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ

4) จัดหาและพัฒนาสื่อ เอกสาร คู่มือการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารจัดการ และแนวการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

5) ให้โรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา และกรมมีข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

6) ประชาสัมพันธ์สร้างความร่วมมือให้ชุมชนได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

7) พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเหลือและสร้างขวัญกำลังใจ ให้โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

8) ประสานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการประเมินโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้ว เพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจากภายนอก

9) จัดทำรายงานความก้าวหน้า การประกันคุณภาพการศึกษาเสนอต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10) จัดให้มีกลไกในการรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาเสนอต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11) จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาและนำผลมาปรับปรุงแก้ไข

5.6 โครงสร้างของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยกลไกของกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ 3 ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาระบบการตรวจสอบ และแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งแต่ละระบบย่อยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.6.1 ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน คือ

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาตรฐานทั้งด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการซึ่งจะใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา

2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ประกอบด้วย การดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้ คือ การพัฒนาครูเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5.6.2 ระบบการตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาหรือดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ

1) การติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน เป็นการดำเนินงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา โดยให้โรงเรียนประเมินตนเอง

เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแล้วจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษา เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2) การติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานภายนอก เป็นการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียนในระดับจังหวัดร่วมกับเขตการศึกษา เพื่อติดตามและตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษามาตรฐานการศึกษาที่กำหนด แล้วจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3) การกำหนดมาตรฐานการปรับปรุงและแทรกแซงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินการของหน่วยงานระดับกรม เขตการศึกษา จังหวัด เพื่อใช้มาตรการต่าง ๆ ในการปรับปรุงและแทรกแซงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.6.3 ระบบการประเมินผลคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินงานในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน คือ

1) การทบทวนคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนของหน่วยงานภายนอกเป็นการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ในระดับจังหวัดร่วมกับเขตการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในแง่จุดเด่น จุดด้อย และความพร้อมก่อนที่จะดำเนินการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2) การประเมิน เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นการดำเนินงานเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ หรือสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในระดับกระทรวง ระดับชาติ และระดับนานาชาติตามลำดับ สำหรับโรงเรียนที่ผ่านการประเมินจะได้รับใบรับรองมาตรฐานการศึกษา หรือคุณภาพจากกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และให้โรงเรียนเฝ้าระวังคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.7 การบริหารระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

5.7.1 คณะกรรมการอำนวยการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนา บทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศาสนา
- 2) อำนาจการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ของกรมการศาสนา
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศาสนา
- 4) เสนอแนะให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศาสนา
- 5) เร่งรัด กำกับ และติดตาม ประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ของกรมการศาสนา

5.7.2 ศูนย์อำนาจการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนา มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนา
- 2) จัดทำแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาดูกรมการศาสนา
- 3) ประสานงาน สนับสนุน เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการดำเนินงานตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาระหว่างเขตการศึกษาจังหวัดและโรงเรียน
- 4) เร่งรัด กำกับติดตามให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาดูกรมการศาสนา
- 5) ประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการอำนาจการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน
- 6) รายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการอำนาจการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน
- 7) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนา
- 8) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาและหา มาตรการ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
- 9) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

5.7.3 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ระดับเขตการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดแผนงานการนิเทศ สนับสนุนและส่งเสริมการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนในเขตการศึกษา
- 2) ดำเนินงานให้เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนา
- 3) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเขตการศึกษา
- 4) รายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของเขตการศึกษา ให้กรมการศาสนาทราบ
- 5) แต่งตั้งคณะทำงานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับเขตการศึกษา
- 6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่กรมสามัญศึกษามอบหมาย

5.7.4 คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการศาสนาในระดับ จังหวัด มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) กำหนดแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรม ในสังกัดกรมการศาสนาในจังหวัดให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา กรมการศาสนา
- 2) ดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษา กรมการ ศาสนา
- 3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมการศาสนาในจังหวัด
- 4) นิเทศให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 5) เร่งรัด กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 6) รายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อ หน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน
- 7) แต่งตั้งคณะทำงานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับจังหวัด
- 8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่กรมการศึกษามอบหมาย

5.7.5 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา กรรมการศาสนา ระดับโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) กำหนดแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กรรมการศาสนา
- 2) ดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษา กรรมการศาสนา
- 3) ประสานงานและระดมความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 4) เร่งรัด กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 5) รายงานผลและเผยแพร่การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน
- 6) แต่งตั้งคณะทำงานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับ โรงเรียน
- 7) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่กรมศานนามอบหมาย

5.8 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา

ในการเตรียมการเพื่อที่จะดำเนินการประกันคุณภาพศึกษานั้นขั้นตอนแรกก่อนที่จะมีการดำเนินการผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พึงทำการเตรียมการความพร้อมดังต่อไปนี้

- 1) เตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักและพัฒนาทักษะความรู้
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการประสาน กระตุ้น กำกับ ดูแลให้บุคลากรของโรงเรียน และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันดำเนินการ

จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงจะเริ่มดำเนินการทำงานในขั้นตอนตามลำดับขั้นของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา ดังต่อไปนี้

- 2.1) การศึกษาและการเตรียมการ
- 2.2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา

- 2.3) การแนะนำแผนประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้
- 2.4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 2.5) การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
- 2.6) การเตรียมรับการประเมินจากองค์การภายนอก

5.8.1 การศึกษาและการเตรียมการ มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน

1) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นหัวหน้าคณะทำงาน

2) คณะทำงานทำหน้าที่ต่อไปนี้

2.1) ศึกษาแนวคิดรูปแบบ วิธีการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2) กำหนดรูปแบบหรือระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของ

โรงเรียน

2.3) สร้างสื่อเอกสาร คู่มือ และเครื่องมือเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียน

3) การให้ความรู้แก่ครูและบุคลากร

3.1) สร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพอย่างหลากหลายวิธี เช่น การประชุมอบรม การประชุมชี้แจง การประชุมสัมมนา การประชาสัมพันธ์ การให้การศึกษาด้วยตัวเอง เป็นต้น

3.2) สร้างแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารการจัดการ การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ การกระจายอำนาจทางการศึกษา การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

4) การแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งได้ระบุบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงการพัฒนามูลฐานและการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน

4.1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

(กรรมการกลาง)

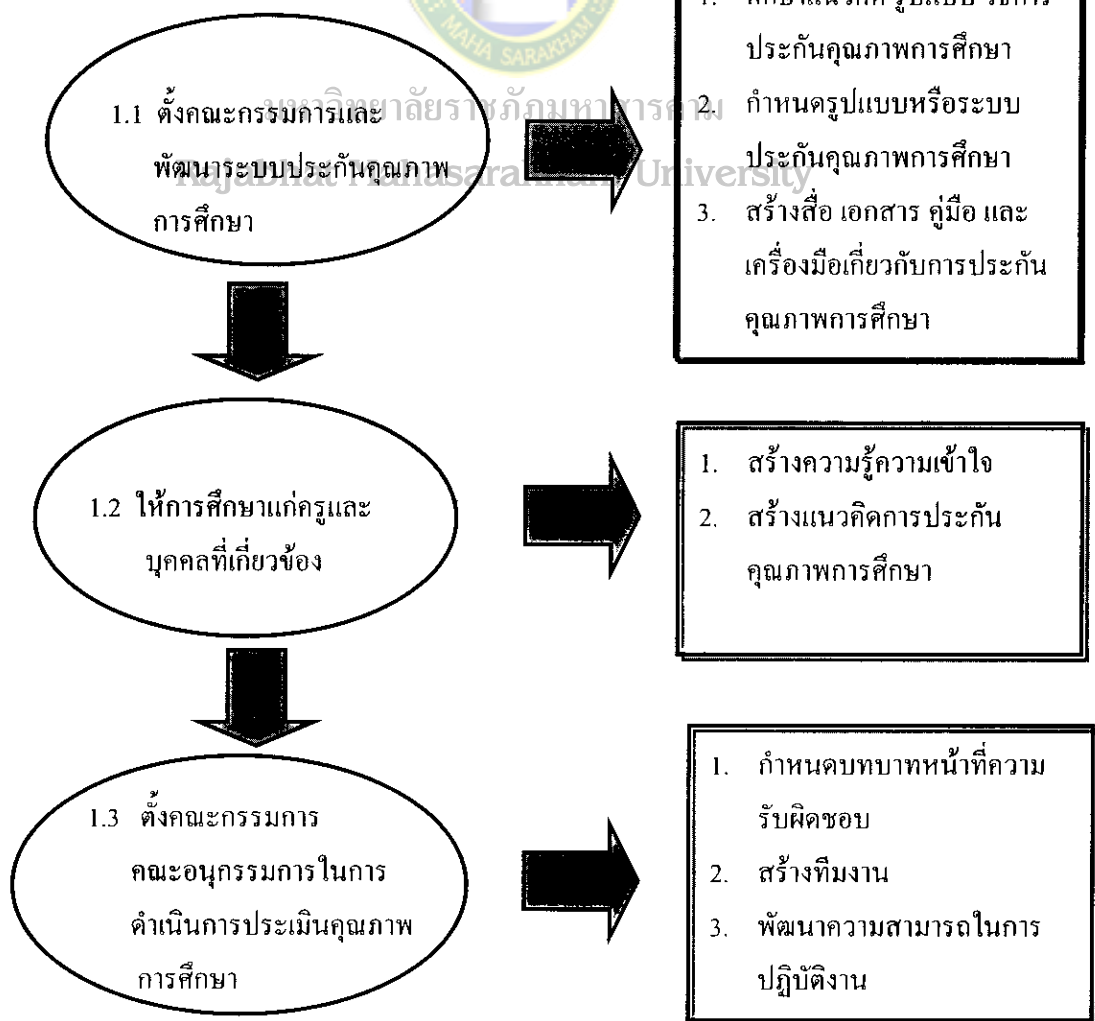
4.2) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1) คณะอนุกรรมการจัดสรรมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ของโรงเรียน

- โรงเรียน
- 4.2.2) คณะอนุกรรมการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียนหรือแผนพัฒนา
- 4.2.3) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4.2.4) คณะอนุกรรมการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย/
หมวด / งาน
- 4.2.5) คณะอนุกรรมการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน
- รายบุคคล
- 4.2.6) คณะอนุกรรมการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศ
ของโรงเรียน

ซึ่งขั้นตอนการเตรียมการนั้นเราสามารถที่จะพิจารณาได้จากแผนภูมิ ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 15 แสดงขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา (กรมสามัญศึกษา.)

5.8.2 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา (5 ขั้นตอน)

1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษา

1.1) ข้อมูลพื้นฐานรายได้บุคลากร (ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลการปฏิบัติงาน) ได้แก่ รายได้บุคคล รายหมวดวิชา รายฝ่าย/งาน ระดับโรงเรียน

1.2) ข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียน ได้แก่ รายได้บุคคล รายหมวดวิชา รายฝ่าย/งาน ระดับโรงเรียน

1.3) ข้อมูลพื้นฐานด้านการดำเนินงาน ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการ งานบริการ งานปกครอง งานอาคารสถานที่ งานชุมชนสัมพันธ์

1.4) ข้อมูลพื้นฐานด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ ข้อมูลผู้ประกอบการ ชุมชน อาชีพท้องถิ่น วิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย สถานประกอบการ โรงเรียน วัด ห้องสมุด

1.5) ข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ เอกสารและคู่มือต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.6) สารสนเทศมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านผลผลิต

1.7) สารสนเทศมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการ

1.8) สารสนเทศมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านปัจจัย

1.9) สารสนเทศด้านบริบทของโรงเรียน

2) การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.1) ยกร่างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ การปรับกลุ่มมาตรฐาน การเพิ่มกลุ่มมาตรฐาน การปรับรายการมาตรฐาน การปรับตัวชี้วัดแต่ละมาตรฐาน การเพิ่มตัวชี้วัดแต่ละมาตรฐาน การกำหนดคกฏเกณฑ์แต่ละมาตรฐาน การกำหนดคกฏเกณฑ์แต่ละตัวชี้วัด การกำหนดระดับคุณภาพแต่ละมาตรฐาน การกำหนดระดับคุณภาพแต่ละตัวชี้วัด

2.2) ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาร่างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.3) ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามความเห็น ของผู้เกี่ยวข้อง

2.4) เผยแพร่สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน แก่ผู้เกี่ยวข้อง

3) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน

- 3.1) สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียน
- 3.2) สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการโรงเรียน
- 3.3) ร่างธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน
- 3.4) เสนอร่างธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียนต่อบุคลากร

ในโรงเรียน

- 3.5) เสนอร่างธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียนต่อ

คณะกรรมการโรงเรียน

- 3.6) ประกาศใช้ธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน

4) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

- 4.1) ยกร่างกรอบแผนงาน / โครงการของโรงเรียน
- 4.2) พิจารณากรอบแผนงาน / โครงการและงบประมาณของโรงเรียน
- 4.3) วางแผนปฏิบัติการของฝ่าย / หมวด / งาน
- 4.4) ประชุมชี้แจงและพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

- 4.5) ปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

5) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน

- 5.1) ให้ความรู้ในการจัดทำมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- 5.2) จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย / หมวด / งาน
- 5.3) จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานแต่ละบุคคล

5.8.3 การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ (4 ขั้นตอน)

1) การทบทวนทำความเข้าใจแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ในเรื่องธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย / หมวด / งาน มาตรฐานรายละเอียดการปฏิบัติงานแต่ละบุคคล แผนปฏิบัติการประจำปี ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา

2) การพัฒนามูลฐาน

2.1) จัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การสอนที่เน้น

นักเรียนเป็นสำคัญ การประเมินตามสภาพจริง การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

2.2) สนับสนุนให้ทุกคนได้รับการพัฒนา และปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเองและทีมอย่างต่อเนื่อง

3) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในเรื่องเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา แหล่ง / ศูนย์บริการทางวิชาการ ระบบข้อมูล สารสนเทศ อาคารสถานที่ ห้องประชุม บรรยากาศ สภาพแวดล้อม งบประมาณ

3.2) จัดระบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกประกอบด้วย การสำรวจความต้องการ ความจำเป็น การระดมสรรพกำลัง ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามประเมินผล

4) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

4.1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ กำหนดนโยบายซึ่งสะท้อนแนวคิดทิศทางและเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกาศนโยบายให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทราบทั่วกัน

4.2) กำหนดโครงสร้างปฏิบัติงาน ได้แก่ กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานให้กระชับเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ประกาศโครงสร้างการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทั่วกัน

4.3) กำหนดระบบ / มาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน ได้แก่ การประชุม การรายงาน ประกาศระบบ / มาตรการที่กำหนดให้ทราบทั่วกัน เพื่อถือปฏิบัติ

4.4) กำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล ได้แก่ กำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งป้องกันความผิดพลาดเสียหาย ตั้งแต่ต้นและช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประกาศระบบการตรวจสอบ และประเมินผลที่กำหนดให้ทราบทั่วกันและถือปฏิบัติ

5.8.4 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา (9 ขั้นตอน)

1) แต่งตั้งคณะทำงานวางระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา

2) กำหนดแนวทางและแนวปฏิบัติในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษา

3) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

4.1) ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ดำเนินการตรวจสอบ และทบทวนครบถ้วน ตามที่กำหนดในคู่มือการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน ดำเนิน การตรวจสอบและทบทวนตามกำหนดเวลา

4.2) ดำเนินการเก็บข้อมูล

5) การสรุปรายงานผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา (Self Study Report)

6) นำเสนอผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการโรงเรียน

7) การรายงานผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาต่อบุคลากร ในโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินงาน หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

8) กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ของฝ่าย / หมวด / งาน และถือปฏิบัติ

9) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

9.1) จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้รับความรู้ ความเข้าใจและตระหนักใน การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลของโรงเรียน

9.2) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

9.3) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลรายกลุ่ม / ทีมงาน รายฝ่าย รายหมวด / งาน มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

9.4) ใช้ประโยชน์จากการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลในเรื่อง การให้ข้อมูลป้อนกลับ การสร้างขวัญกำลังใจ การปรับปรุงพัฒนางาน

5.8.5 การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (2 ชั้น ตอน)

1) การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.1) การตัดสินใจพัฒนาและปรับปรุง

1.2) การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงคณะทำงานยกร่างมาตรฐาน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนฉบับปรับปรุง โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน นำผลการประชุม

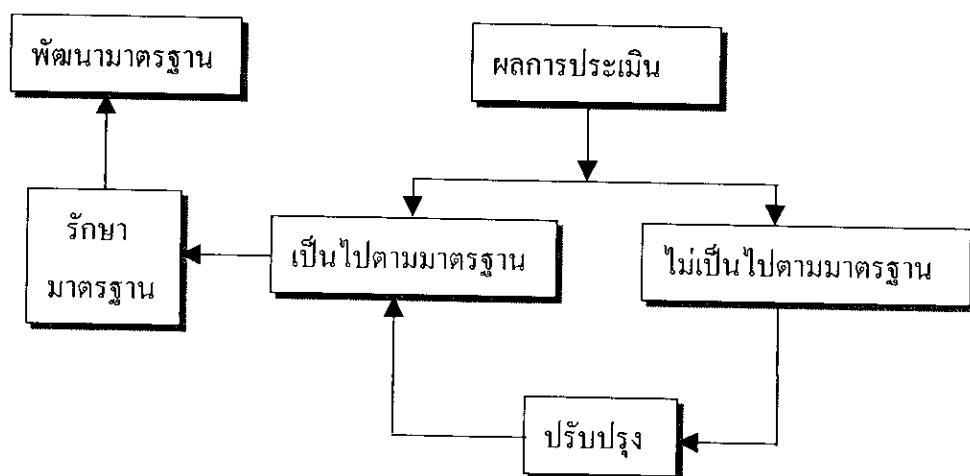
มาปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนฉบับปรับปรุง เผยแพร่สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ความผูกพัน ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้อง

2) การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน

2.1) ประชุมทบทวนผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย / หมวด / งาน สรุปผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามมาตรฐาน สรุปผลการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน

2.2) พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย / หมวดงาน ผู้รับผิดชอบทบทวนมาตรฐานการปฏิบัติงานของฝ่าย/หมวดงานและบุคคลที่กำหนดไว้เดิม ผู้รับผิดชอบวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อการบรรลุมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านผลผลิต ผู้รับผิดชอบพิจารณาหาทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยอาศัยผลการวิเคราะห์สาเหตุของการไม่บรรลุมาตรฐาน ผู้รับผิดชอบวางแผนพัฒนาปรับปรุง ผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาปรับปรุงตามแนวทางการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน ขกร่างมาตรฐานการปฏิบัติงานฉบับปรับปรุง โดยระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร พิจารณาความสอดคล้องของมาตรฐานการปฏิบัติงานฉบับปรับปรุงกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง) ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย

ซึ่งกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงนั้นมีขั้นตอนที่พึงปฏิบัติ ดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 16 แสดงการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน
(กรมสามัญศึกษา. 2543 : 12)

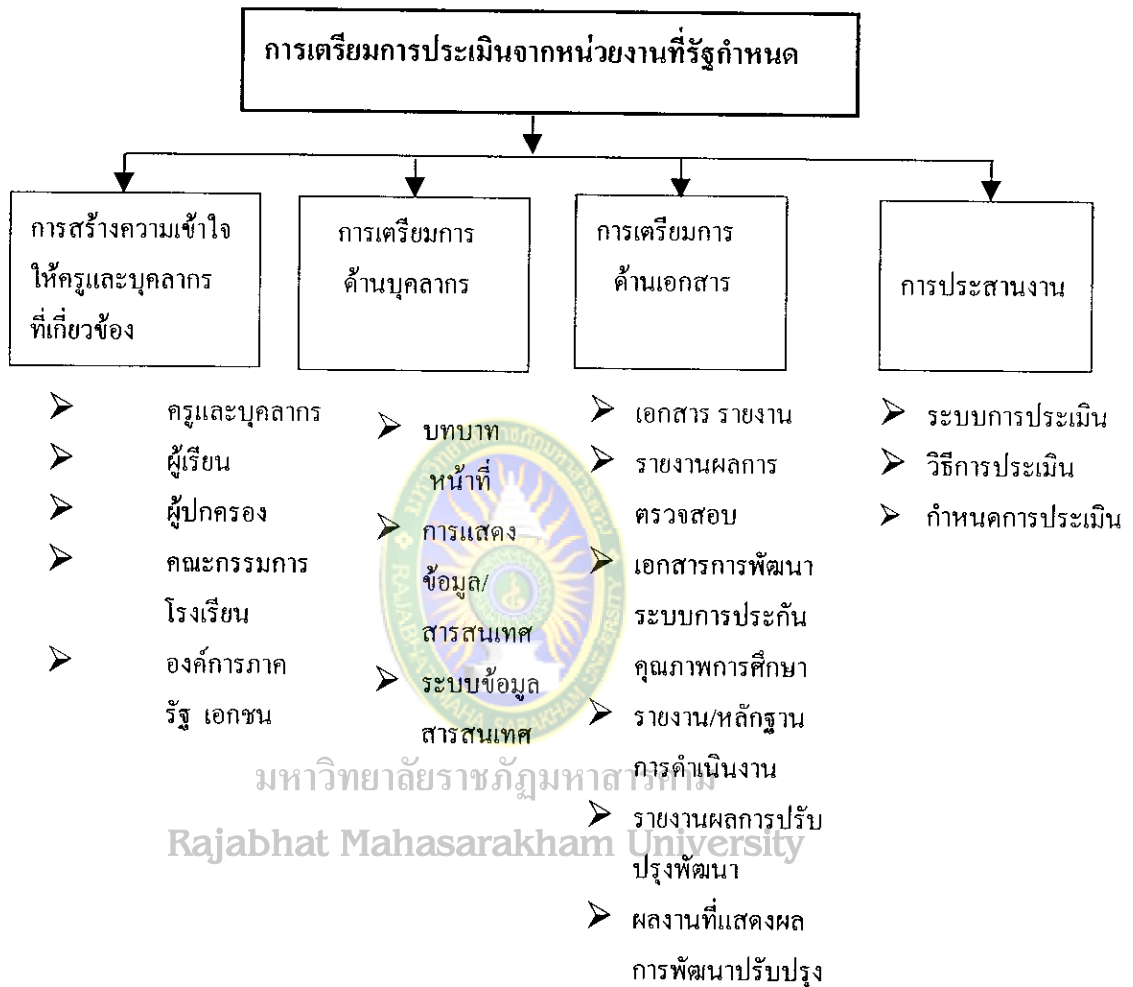
5.8.6 การเตรียมรับการประเมินจากองค์การภายนอก (5 ขั้นตอน)

- 1) สร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องบรรลุจุดประสงค์ต่อไปนี้คือ
เกิดความพร้อมในการรับการประเมินจากองค์การภายนอก เกิดความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการเตรียมรับการประเมินจากองค์การภายนอก
- 3) การเตรียมการด้านบุคลากร โดยเตรียมความพร้อมให้กับคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการและอนุกรรมการต่างๆ
- 4) เตรียมความพร้อมให้กับผู้เกี่ยวข้องในด้านความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ความสามารถในการแสดงข้อมูลสารสนเทศ เอกสาร และนำเสนอ
- 5) การเตรียมการด้านเอกสาร สื่อ อุปกรณ์ เตรียมหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน โดยจัดเตรียมธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน แผนการปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียน ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งกระบวนการหรือขั้นตอนการเตรียมการเพื่อรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐจัดให้ นั้นสามารถพิจารณาได้จากแผนภูมิที่ 18 (หน้า 91)

6. มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาระหน้าที่ของสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โชติ เพชรชื่น (2536 : 3) กล่าวว่า มาตรฐาน คือ ระดับที่กำหนดขึ้นเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่วางไว้แล้วพบว่าผลงานนั้นมีคุณภาพเท่าหรือดีกว่าเกณฑ์ที่วางไว้ ก็เรียกว่า ผลงานนั้นมีมาตรฐาน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกล่าวว่า มาตรฐาน คือระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

สำหรับความหมายของมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : บทนำ) ได้ให้ความหมายว่า “หมายถึงข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษาเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษาและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา”

แผนภูมิที่ 17 แสดงการเตรียมการรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก (กรมสามัญศึกษา 2542 ข : 13)

ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2542ก : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของมาตรฐานการศึกษาในลักษณะที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นมาตรฐานที่กำหนดไว้อยู่ในขั้นต่ำ กล่าวว่า มาตรฐานคุณภาพ หมายถึง “ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษา เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา”

การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ งานและการบริหารงาน เป็นการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2541 : 26 -27) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : กิจกรรม 6-1, 6-2) ได้กล่าวถึงประเภทของการกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์มาตรฐานไว้สอดคล้องกันว่ามี 2 ประเภท คือ

1. เกณฑ์มาตรฐานสัมบูรณ์ เป็นการกำหนดโดยหน่วยงานตั้งขึ้นเองโดยใช้ หลักเหตุผล หรืออาศัยประสบการณ์ หรือฐานของตนเอง ซึ่งสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น และพอใจว่ามีคุณภาพแล้วเพื่อเป็นระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่เหมาะสมและยอมรับได้
2. เกณฑ์มาตรฐานสัมพัทธ์ เป็นการกำหนดโดยการเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นในด้านเดียวกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าหากนำมาปฏิบัติได้จะเกิดผลดีมาก หรือเป็นระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยเทียบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาหรือเทียบกับเกณฑ์ปกติวิสัยที่สถานศึกษาสามารถทำได้

โดยองค์ประกอบที่สำคัญของมาตรฐานการศึกษานั้น โชติ เพชรชื่น (2536 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า สามารถแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญได้ 3 อย่าง คือ ด้านปัจจัยป้อน (Input) ได้แก่ อาคาร สถานที่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้อง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ฯลฯ ด้านกระบวนการดำเนินการ (Process) ได้แก่ สภาพการบริหาร ขั้นตอนในการปฏิบัติวิธีปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การใช้และการเก็บเครื่องมือ ฯลฯ และด้านผลผลิต ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้น

สำหรับกรมสามัญศึกษา (2542ค : 12) ได้กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษาว่า หมายถึง ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์องค์ประกอบต่างๆ ทางการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานแรกด้านปัจจัย คือ คุณลักษณะ / ปริมาณของบุคลากร อุปกรณ์งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมี ต้องใช้ เพื่อนำสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ ต่อ มาตรฐานด้านกระบวนการคือ คุณลักษณะของระบบ วิธีการที่มีประสิทธิภาพและ มาตรฐานสุดท้ายด้านผลผลิต คือ คุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตร

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ดีต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับ จำนวน คุณภาพ ราคา และวิธีการ ทั้งนี้เพราะผู้ปฏิบัติสามารถวัดและเปรียบเทียบได้ (โชติ เพชรชื่น. 2536 : 4) สำหรับประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษานี้ กรมวิชาการ (2540 : 2) กล่าวไว้สรุป ได้ว่าจะทำให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่

กำหนดมีแนวทางในการดำเนินการจัดกระบวนการบริหาร การควบคุมคุณภาพและหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาได้มีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมให้สถานศึกษาได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการกำหนดความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรจะทำได้ และเป็นการป้องกันการเลื่อนไหลกลับไปยังมาตรฐานเก่าที่ต่ำกว่า ทำให้สะดวกในการที่จะกำกับ ตรวจสอบ และประเมิน ซึ่งการกำหนดประเภทของเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการตัดสินใจ เป็นสิ่งที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ต้องพิจารณาและตกลงกันเพื่อหาข้อสรุปที่ เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 6-3)

ในการนี้สามารถสรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ชี้วัดเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบ การประเมินผลงานของระบบการปฏิบัติงานในด้านผลผลิต กระบวนการ และปัจจัย ว่าบรรลุระดับมาตรฐานหรือไม่ ซึ่งทำให้ทราบถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำงาน ตลอดจนสถานศึกษาได้ข้อมูลย้อนกลับไปสู่แหล่งที่เป็นปัญหาที่ทำให้ ผลงานนั้นไม่ดีและไม่เป็นไปตามระดับและมาตรฐานที่คาดหวังไว้ อันจะนำไปสู่การค้นหาวิธีในการแก้ไขปัญหารับปรุงพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การที่จะให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานผลผลิตตามที่พึงประสงค์ โรงเรียนจำเป็นต้องมีปัจจัยและกระบวนการต่าง ๆ ตามมาตรฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา : 2544ข . 1-11) ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงมาตรฐานด้านผลผลิต (Output)

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
คุณลักษณะของผู้เรียน	มาตรฐานที่ ๑ มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และนำไปใช้ในการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์วัดผลและประเมินตามหลักสูตร 2. มีทักษะกระบวนการในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจเหมาะสมตามสมณสาธูป 3. สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. สามารถจำแนกข้อมูลเปรียบเทียบและสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
		5. สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เลือกประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และนำไปแก้ปัญหาได้ 6. สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายโดยใช้แนวคิดวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
	มาตรฐานที่ ๒ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	1. มีความกระตือรือร้น มีความสนใจเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ และรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล 2. มีนิสัยรักการอ่าน ค้นคว้า และสามารถใช้อินเทอร์เน็ต แหล่งเรียนรู้ หรือสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน 3. รู้วิธีการที่ถูกต้องในการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง
	มาตรฐานที่ 3 ปฏิบัติตนเป็นศาสนทายาทที่ดี	1. ปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยได้อย่างเหมาะสม 2. ปฏิบัติศาสนกิจตามกฎหมาย และระเบียบของสงฆ์ 3. เป็นแบบอย่างในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ขอข้าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
	มาตรฐานที่ 4 มีสุนทรียภาพ และลักษณะ นิสัยด้านศิลปะ	1. เข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนศิลป์และ ธรรมคดี 2. มีลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ในด้าน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และ ปฏิมากรรมทางพระพุทธศาสนา
	มาตรฐานที่ 5 รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และ มีจริยวัตรที่ดี	1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความ สนใจ ข้อดี ข้อด้อย ของตนเอง รู้จัก ปรับปรุงตนเอง มีความมั่นใจและ สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสม 2. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง การตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ด้วย 3. รู้กาลเทศะในการแสดงออกทางกิริยา วาจา และปฏิบัติตนตาม จริยวัตรที่ดี
	มาตรฐานที่ 6 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี	1. รู้จักรักษาความสะอาดอาวาส วิหาร ลานเจดีย์ และที่อยู่อาศัยเป็นปกติ นิสัย 2. รู้จักบริหารร่างกาย ดูแลรักษา สุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกัน ตนเองจากอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ ปลอดภัยจากโรคติดต่อและ สิ่งเสพติด 3. ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์กับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป อย่าง เหมาะสมกับสมณวัสัย

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
	<p>มาตรฐานที่ 7</p> <p>มีทักษะกระบวนการในการทำงาน และการจัดการรักการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถจัดลำดับขั้นตอนในการทำงานได้อย่างถูกต้อง 2. สามารถพัฒนากระบวนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม 3. มีความขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง 4. มีความสามารถในการจัดการและทำงานเป็นทีม เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ
	<p>มาตรฐานที่ 8</p> <p>เป็นสมาชิกที่ดีของวัด โรงเรียน ชุมชน และสังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพระอุปัชฌาย์จารย์ 2. รักษาสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น 3. มีความรู้และปฏิบัติตามระเบียบของวัดและโรงเรียน ไม่เป็นปัญหาสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4. ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและร่วมมือประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม 5. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาวัด โรงเรียน ชุมชนและสังคม

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
	มาตรฐานที่ 9 เห็นคุณค่า และภูมิใจใน พระพุทธศาสนา ประเพณี ชาวพุทธ ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีจิตสำนึกที่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ศาสนธรรม ศิลป วัฒนธรรม พัฒนาศาสน- สมบัติ และสิ่งแวดล้อม	1. รู้คุณค่าของพระธรรมวินัย ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และ สิ่งแวดล้อม 2. อนุรักษ์ศาสนธรรม ศิลปวัฒนธรรม พัฒนาศาสน สมบัติ และ สิ่งแวดล้อม 3. มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด และคุ้มค่า

ตารางที่ 2 แสดงมาตรฐานด้านกระบวนการ (Process)

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
ด้านการบริหาร และ การจัดการ	มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและการจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ	1. มีปรัชญา นโยบายการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารที่เหมาะสม 2. มีการมอบหมายงานตรงตาม ความรู้ความสามารถของบุคลากร บริหารโดยให้ ผู้ร่วมงานได้มี ส่วนร่วม 3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็น ปัจจุบันและใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการบริหาร และการจัดการให้ เกิดประโยชน์สูงสุด 4. มีแผนพัฒนาโรงเรียน และปฏิบัติ ตามแผนอย่างเป็นระบบ

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
		5. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6. มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ การดำเนินงานของโรงเรียน
ด้านการจัดการเรียน การสอน	มาตรฐานที่ ๒ มีการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบ โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และ สอดคล้องกับหลักสูตร พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	1. มีการสำรวจความรู้พื้นฐานของ ผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียม ความพร้อมให้แก่ผู้เรียน 2. มีการจัดทำแผนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้หลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอน 5. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ ต่อเนื่อง
	มาตรฐานที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ และการ พัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน	1. มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี และ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อ การเรียนรู้ 2. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ ของผู้เรียน

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
<p>ด้านการพัฒนาครู/ บุคลากร</p>	<p>มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาครู/ บุคลากรอย่างต่อเนื่อง</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแผนพัฒนาครู และบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และกระบวนการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ 3. มีการจัดกิจกรรมสร้างขวัญ และกำลังใจ โดยประกาศเกียรติคุณ ขกของครู/บุคลากร ที่มีผลงานดี เพื่อจูงใจให้ครู/บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4. จัดครูเข้าสอนตรงตามความถนัด หรือความรู้ ความสามารถ 5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู/บุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
<p>ด้านการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองชุมชน องค์การภาครัฐ และ เอกชน</p>	<p>มาตรฐานที่ 5 ส่งเสริมความสัมพันธ์ และ ความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์การภาครัฐ และเอกชน ในการพัฒนา การศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางแผนจัดการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
		2. มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องโรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 แสดงมาตรฐานด้านปัจจัย (Input)

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
ด้านครู	มาตรฐานที่ ๑ ครูมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และจุดหมายของหลักสูตร 2. มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น 3. สามารถทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำไปปฏิบัติได้ 4. สามารถผลิต เลือกใช้ และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน 5. สามารถวัดและประเมินผลได้ตรงตามระเบียบการวัด และการประเมินผลของหลักสูตร

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
		6. ใฝ่หาความรู้ เพื่อพัฒนางานในหน้าที่และหมั่นติดตามข้อมูลข่าวสาร ด้านการเรียน การสอน ได้ทันกับสถานการณ์
	<p>มาตรฐานที่ ๒</p> <p>ครูมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู มีคุณธรรม และจริยธรรม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. รัก และศรัทธาในวิชาชีพครู 2. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และอุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน 3. วางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านความประพฤติ และบุคลิกภาพ 4. ความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 5. มีมนุษยสัมพันธ์ รัก และเอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และเท่าเทียมกัน 6. เป็นพุทธมามกะ ประพฤติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา
ด้านผู้บริหาร	<p>มาตรฐานที่ 3</p> <p>ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร และการจัดการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคม 2. มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียน การสอน 3. มีความสามารถในการสร้างทีมงาน มอบหมายงานให้บุคลากรตรงตามความรู้ความสามารถ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
		4. มีความสามารถในการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจแก่นักลากรในโรงเรียน 5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู บุคลากรอื่นๆ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีความสามารถในการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์
	มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี	1. อุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติงาน 2. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม 4. มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
	มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเหมาะสม สนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น	1. มีหลักสูตร และเนื้อหาสาระหลากหลายเหมาะสม สนองความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน และท้องถิ่น 2. มีเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างครบถ้วน และเพียงพอ
	มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ข้อมูล สารสนเทศ และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1. มีเอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่เหมาะสม และเพียงพอ 2. มีข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ขอบข่าย	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด
	มาตรฐานที่ 7 มีสถานที่ และสภาพ แวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> มีแผนผังเกี่ยวกับอาคารสถานที่ มีสถานที่เรียน สถานที่จัดกิจกรรม เพียงพอ สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัยอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และ ห้องเฉพาะอื่นๆที่พอเพียง มีสาธารณูปโภคเพียงพอตามความ จำเป็น มีระบบสุขาภิบาล และ รักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง ลักษณะ
ด้านโรงเรียน และ สภาพแวดล้อม	มาตรฐานที่ 8 ผู้ปกครอง ชุมชนสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าร่วมเป็น กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียน มีองค์การที่เกิดจากความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ปกครอง และชุมชน สนับสนุน ด้านทรัพยากร เพื่อพัฒนาการศึกษา

7. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา

มาตรฐานการศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
ซึ่งใช้เป็นตัวชี้วัดหรือประเมินว่าสถานศึกษาใดสามารถที่จะจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสม
และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากที่สุด โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดย
กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผลผลิต (Input) มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) และมาตรฐานด้านปัจจัย (Output) แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งที่จะศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านกระบวนการ

ดังนั้น จึงนำรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานด้านกระบวนการมาอธิบาย ซึ่งกำหนดไว้ 5 ขอบข่าย คือ การบริหารและการจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาครู/บุคลากรทางการศึกษา ความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน แต่เนื่องจากด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนนั้นเป็นข้อที่เกี่ยวข้องกัน กรมการศาสนาจึงได้หลอมรวมเข้าเป็นขอบข่ายเดียวกันรวมเป็น 4 ด้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้จำนวน 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านการบริหารและการจัดการ
- 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 3) ด้านพัฒนาครู/บุคลากร
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

Rajabhat Mahasarakham University

7.1 ด้านการบริหารและการจัดการ

การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดเป็นกิจกรรมที่สำคัญของกลุ่มบุคคลในการกำหนดแนวปฏิบัติ เพื่อดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพขนาดของโรงเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระในการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียนได้แก่ การบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ งานโรงเรียนกับชุมชน งานบริหารอาคารสถานที่ (จุมพล กังโสม. 2543 : 14) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีการร่วมดำเนินการไปอย่างมีระบบทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาคือขาดประสิทธิภาพในการบริหาร โดยเฉพาะการเอาใจใส่ดูแลของหน่วยงานระดับบน รวมทั้งขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาทางปริมาณและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ (พระมหาสมคิด ตะวังทัน. 2543 : 65) ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการทั้งในระดับบนและระดับล่างที่มีความเข้าใจในประเด็นของการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 144) ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการบริหารจัดการที่ทันสมัยและสามารถสร้าง

ความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารได้อย่างทั่วถึงจนสามารถพัฒนาองค์การให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการที่เน้นในเรื่องการบริหารจัดการไว้ 6 ข้อ ซึ่งทั้งหมดเป็นตัวชี้วัดหรือเป็นเกณฑ์สำหรับใช้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งว่ามีความพร้อมในด้านการบริหารและจัดการองค์การมากน้อยเพียงใด ซึ่งเกณฑ์หรือตัวชี้วัดดังกล่าวมีดังนี้

1. มีปรัชญา นโยบายการจัดองค์การและโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสม
2. มีการมอบหมายงานตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร บริหารงานโดยให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วม
3. มีระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน และใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการบริหารและการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. มีแผนพัฒนาโรงเรียน และปฏิบัติตามแผนอย่างมีระบบ
5. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานของโรงเรียน (กรมการศาสนา. 2544 : 5) จะเห็นว่ากระบวนการด้านการบริหารการจัดการดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมในเรื่องการบริหารองค์การที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักการบริหารและการจัดการในยุคโลกาภิวัตน์ และเป็นไปตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของชาติที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยโรงเรียนจะต้องมีกระบวนการการบริหารจัดการที่มุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา มีการบริหารเพื่อจัดเป็นองค์การหรือเครือข่ายทางการศึกษา (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2541 : 31-32) เมื่อโรงเรียนมีการพัฒนากระบวนการบริหารการจัดการดังกล่าวก็สามารถที่จะตอบสนองด้านการศึกษาแก่ผู้เรียนและชุมชนได้

7.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย หรือหมายถึง การจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา การจัดหา จัดทำ การใช้ บำรุงรักษา และการส่งเสริมการผลิตสื่อ

การเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์หรือเกิดการเรียนรู้ที่มีระบบชัดเจน ครอบคลุมตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ (พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์. 2542 : 31) ถือว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. ตัวป้อน ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
2. กระบวนการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการเรียนการสอน

กิจกรรมสร้างทักษะ การสนับสนุนการสอน ฯลฯ

3. การควบคุมซึ่งไม่ได้หมายถึงการควบคุมบังคับ แต่หมายถึงวิธีการดำเนินการเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เช่น การเสริมกำลังใจ การตรวจสอบความรู้ ฯลฯ

4. ผลผลิต ได้แก่ นักเรียนมีพฤติกรรมตามความต้องการ

5. ข้อมูลป้อนกลับได้จากการประเมินผลการเรียน ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นบรรลุผล (ศักดิ์ ททรัพย์ ขวัญเมือง. 2543 : 13) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนถ้ามีแผนมีโครงการและเข้าใจถึงหลักการ กระบวนการจัดการเรียนการสอนก็สามารถที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้ ดังนั้น การพัฒนาการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างด้านกระบวนการเรียนการสอนและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลากร นโยบายของรัฐ รวมถึงค่านิยมทางสังคมด้วย ดังเช่น ในปัจจุบันรัฐพยายามที่จะทำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยได้วางนโยบายการจัดการเรียนการสอนที่ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรคือจะต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเข้ามาและปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (อศุทธ์เดช ฐานะ. 2543 : 81) กล่าวคือ จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนให้สามารถสร้างความรู้ เน้นผู้เรียนให้นำความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิตได้ เน้นผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การนำความคิดสร้างสรรค์ไปปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหา ความสามารถในการจัดการ การเป็นผู้นำ การยอมรับตนเอง การอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เสียสละ ทำประโยชน์ให้แก่สังคม (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ . 2541 : 31-32) ซึ่งการจัดการเรียนดังกล่าวเน้นเอื้อประโยชน์

แก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง และสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ เน้นให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของ ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ ทำได้ ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานระหว่างสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนกับผู้เรียนอาจเรียนรู้ไป พร้อม ๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความ ร่วมมือระหว่างบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กรมสามัญศึกษา. 2542ข : 87 - 88) ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวนโยบายดังกล่าวเพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้ เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนไว้ดังนี้
 1. มีการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความ พร้อมให้แก่ผู้เรียน
 2. มีการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรม ชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย
 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
6. มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้
7. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน (กรมการศาสนา. 2544 ข : 6)

จะเห็นได้ว่าแนวนโยบายดังกล่าวเป็นการวางระบบเพื่อที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์และการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรที่ได้จัดไว้

7.3 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่จะทำให้บุคลากรได้เพิ่มพูนและพัฒนาความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถที่สูงขึ้นเพื่อที่จะได้นำความรู้และประสบการณ์ไปปฏิบัติและปรับปรุงพัฒนางานที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้นไปอันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพแก่หน่วยงานหรือองค์กร (สมประสงค์ วงษ์อุบล. 2543 : 15) หรือเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้สามารถปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด (แถวทอง มาตยะโค. 2542 : 20) การพัฒนาบุคลากรนั้นมีความจำเป็น คือ

1. เพื่อเป็นการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ช่วยพัฒนาทักษะอันจำเป็นสำหรับการทำงานของบุคคลที่ได้รับคัดเลือก
3. ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความสามารถของตนเอง (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540 : 155)

สำหรับการพัฒนาบุคลากรนั้นมีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและบทบาทของหน่วยงาน เพื่อความเชื่อมโยงกับจุดประสงค์สำคัญที่องค์กรต้องการ เช่น เป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการจะได้ตำแหน่งหรือบุคลากรที่มีคุณภาพอย่างไร หรือกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการทักษะ ความรู้ และความสามารถ เป็นต้น

2. จัดคณะบุคคลเพื่อดำเนินการและรับผิดชอบโดยแต่งตั้งบุคคลขึ้นมา
 - 3 ฝ่ายเพื่อรับผิดชอบการคัดเลือก ได้แก่ ฝ่ายคณะกรรมการการศึกษา ฝ่ายสมาคมหรือองค์การครู และฝ่ายเอกชน ซึ่งคณะกรรมการแต่ละฝ่ายจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการคัดเลือกหรือการพัฒนาบุคลากร
 3. กำหนดความต้องการต่าง ๆ ในการพัฒนา เช่น ความต้องการพัฒนาระบบส่วนรวม ความต้องการพัฒนาเฉพาะหน่วยงาน เช่น ขาดครูชำนาญการบางสาขา ความต้องการในการพัฒนาของปัจเจกชน ได้แก่ การพิจารณาจากความต้องการของบุคคลโดยการจูงใจ ประเมินผล เป็นต้น
 4. เตรียมแผนการพัฒนาบุคลากรทั้งหมด ได้แก่ การกำหนดนโยบาย แผนงาน งบประมาณ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาดังกล่าว
 5. ดำเนินการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การลงมือปฏิบัติตามกระบวนการที่ได้วางแผนไว้ เช่น การส่งบุคลากรไปศึกษาต่อ ดูงาน หรือการให้แรงจูงใจแก่บุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน
 6. การประเมินกระบวนการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การค้นหารายละเอียดของดำเนินการพัฒนาบุคลากรทั้งหมดว่าผลของการพัฒนานั้นว่าเป็นอย่างไรเพื่อที่จะได้นำผลมาสรุปและปรับปรุงแผนงานในคราวต่อไป (ยุทธศาสตร์ โยธะพล. 2542 : 25 - 27)
- ผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถจะต้องรู้จักการบริหารจัดการระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพ มีการทำงานเป็นมาตรฐาน มีการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบการสร้างขวัญกำลังใจ มีธรรมเนียมโรงเรียน ระบบสารสนเทศ การทบทวนคุณภาพของโรงเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการรายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานระดับสูงขึ้นไป ต้องพัฒนาผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ เสริมแรง ให้นักเรียนรักการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่นได้ ให้นักเรียนเรียนอย่าง สร้างสรรค์ สะสมองค์ความรู้ด้วยตนเองให้พัฒนากระบวนการคิดระดับสูง ให้ฝึกปฏิบัติจริง (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2541 : 31-32)

สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในอดีตครูหรือบุคลากรทางการศึกษายังมีคุณภาพต่ำและมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมแก่การสอนกล่าวคือมีวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์ การคัดเลือกก็ไม่ได้เป็นไปตามระบบของทางราชการส่วนมากเป็นครูที่ทางโรงเรียนจัดหาตนเองเป็นเหตุทำให้การจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สมชาย บัวเล็ก. 2535 : 13-14) ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในรายละเอียดของกรอบการพัฒนาครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรมการศาสนาได้กำหนดนโยบายไว้ดังนี้

1. มีแผนพัฒนาครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และกระบวนการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
3. มีการจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจโดยประกาศเกียรติคุณยกย่องครู/บุคลากรที่มีผลงานดีเพื่อจูงใจให้ครู/บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดครูเข้าสอนตรงตามความถนัด หรือความรู้ ความสามารถ
5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู/บุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ (กรมการศาสนา. 2544ช : 6)

7.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การรวมกันของบุคคลต่าง ๆ ทั้งประชาชน องค์กรภาครัฐและเอกชนที่ร่วมกันดำเนินการร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมออกความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ตัดสินใจ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน และร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน (พูนศรี ไม้ทอง. 2543 : 29) หรือหมายถึง การดำเนินงานที่โรงเรียนกับชุมชนมีบทบาทต่อกันเพื่อให้มีการสนับสนุนกันในการจัดการศึกษา และเพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชนเอง ส่วนโรงเรียนก็จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งคนและทรัพยากรอื่น ๆ ในส่วนชุมชนก็จะได้รับการศึกษาการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน (จุมพล กังโสม. 2543 : 15) สำหรับกระบวนการด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ในด้านการพัฒนาการศึกษา หมายถึง การแสวงหาความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหาจากชุมชน และองค์กรดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีการกำหนดบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา กำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการ

สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย (ธัญญาณี สังขารมย์ . 2543 : 57) โดยการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นมีดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
3. การให้บริการแก่ชุมชน
4. การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
5. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (กรมสามัญศึกษา.

2539 : 54-62)

สำหรับกรมการศึกษานักได้กำหนดมาตรฐานในการให้โรงเรียน พระปรีชิต - ธรรม แผนกสามัญ ได้แสวงหาความร่วมมือจากชุมชนโดยได้กำหนดกรอบไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายวางแผนจัดการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
2. มีการจัดกิจกรรม เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้บริการ (กรมการศาสนา . 2544 : 7)

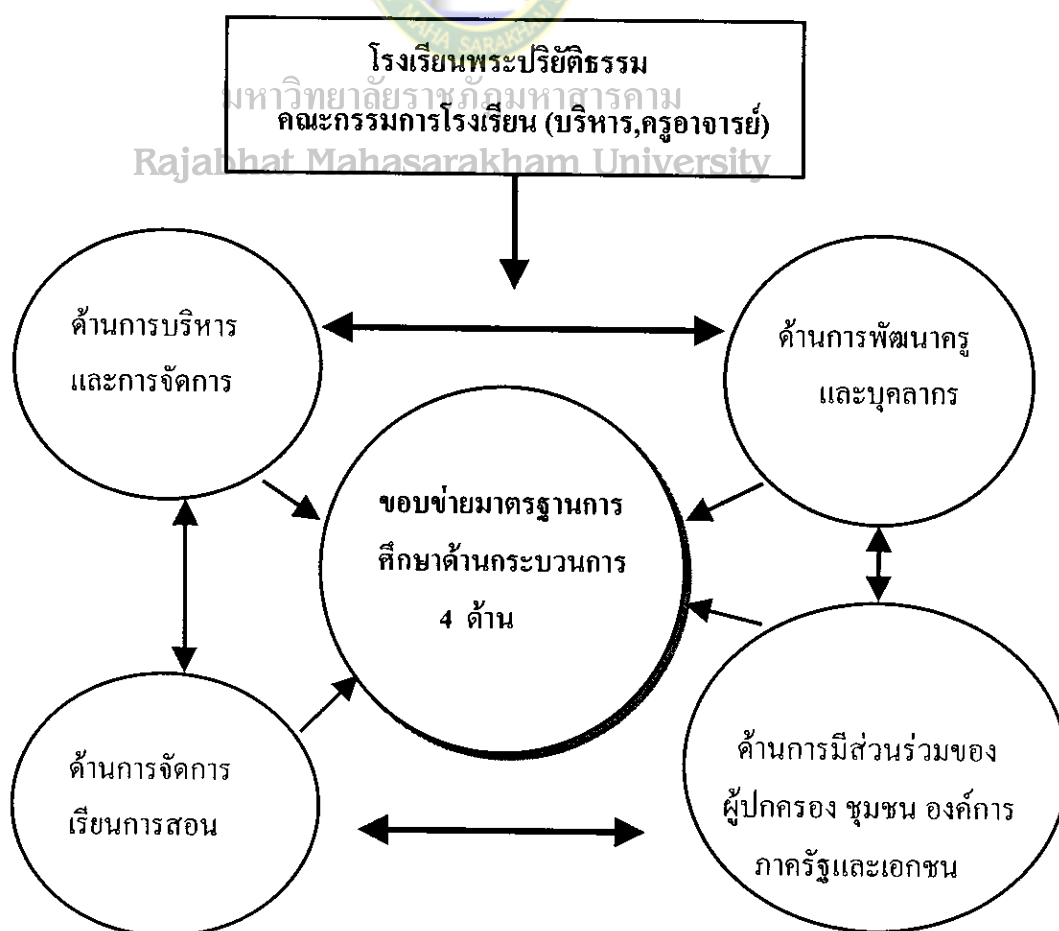
จากการกล่าวมาทั้งหมดนั้น สรุปได้ว่า การดำเนินการประกันคุณภาพศึกษาด้านกระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียนพระปรีชิตธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องดำเนินการ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามกระบวนการซึ่งเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการจัดการศึกษาอยู่ 4 ประการคือ

1. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารจะต้องนำวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ หลักการบริหารต้องมีความยืดหยุ่นและเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเป็นการบริหารที่ต้องมีการกระจายอำนาจไม่รวมอำนาจแบบเดิม
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารจะต้องหาแนวทางในการเพิ่มทักษะให้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาต้องเป็นหลักสูตรที่มีหลักสูตรท้องถิ่น อันจะเอื้อต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนา และเสริมสร้างให้ครูผู้สอนได้มีความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนที่จะได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากครู

4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน กระบวนการด้านนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการศึกษา หรือมีส่วนร่วมในการให้การเรียนรู้แก่เด็กนักเรียน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้สังคมเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้สีกมีส่วนในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของบุตรหลานของตนเอง และเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนดำเนินการนั้นด้วย

สำหรับมาตรฐานด้านกระบวนการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษานั้น ผู้วิจัยได้สรุปให้เห็นภาพรวมได้จากแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 18 แสดงมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา (ที่มา : ปรับปรุงจากกรมสามัญศึกษา. 2542ข : 8)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่

1. ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การนิเทศและติดตามผล การใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ อุปกรณ์การเรียน และการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้แก่ การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้อื่น วัย ประสบการณ์ วุฒิ และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง
3. ปัจจัยด้านครู ได้แก่ คุณลักษณะของครู (วุฒิ ประสบการณ์) การปฏิบัติงานและการปฏิบัติหน้าที่ (ปริมาณงานในความรับผิดชอบ ทักษะการสอน การใช้เวลา) ขวัญและกำลังใจ ความสัมพันธ์ของครูกับผู้อื่น
4. ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ความเจริญแบบเมือง บทบาทของผู้นำชุมชน และการให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน
5. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและนักเรียน ได้แก่ ค่าใช้จ่าย ทัศนคติ และอาชีพ
6. ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ พื้นฐานความรู้เดิม การทำการบ้านและการขาดเรียน
7. ปัจจัยด้านการเรียนการสอนและการวัดผล ได้แก่ การเตรียมการสอน เป้าหมายในการสอน เทคนิคเวลาในการสอน วิธีวัดผล ซึ่งปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อของนักเรียน

สวาท สารกาญจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับปานกลางและมีการดำเนินการในขั้นการศึกษาและเตรียมการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้าราชการในกลุ่มโรงเรียนที่ 1 กลุ่มโรงเรียนที่ 4 และกลุ่มโรงเรียนที่ 5 เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในขั้นการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและรายขั้นตอนไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามีการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 อันดับแรกของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้ (1) ขั้นตอนการศึกษาและเตรียมการ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรไม่เพียงพอและเวลาในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ การจัดอบรมและให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการอุทิศเวลาให้มากขึ้น (2) ขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา คือ บุคลากรมีคาบสอนมาก บุคลากรไม่เพียงพอ และการวางแผนงานไม่เหมาะสม แนวทางแก้ไขปัญหาคือ การจัดอบรมทำความเข้าใจ การจัดงบประมาณสนับสนุนในการวางแผนและแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยตรง (3) ขั้นการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณและเวลาไม่เหมาะสม แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ จัดการอบรม ประชุมชี้แจง จัดระบบงานให้มีคุณภาพและอุทิศเวลาให้กับทางราชการ (4) ขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา คือ ขาดการติดตามและตรวจสอบที่ดี ขาดความต่อเนื่อง และบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการเรียนการสอนด้านคุณภาพ แนวทางแก้ไขปัญหาคือ มีการติดตามการทำงาน มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และจัดอบรมประชุมชี้แจง (5) ขั้นการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน คือ กรรมการขาดความรู้ความเข้าใจ เวลาไม่เหมาะสม และขาดบุคลากร แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ การจัดอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรและเพิ่มจำนวนบุคลากร (6) ขั้นการเตรียมการประเมินจากองค์กรภายนอก คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ครูและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญกับการประเมิน และขาดงบประมาณ แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ สร้างความเข้าใจ อบรมชี้แจง ให้ความรู้ และเพิ่มบุคลากร

คำปุ่น ภูเงิน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า

1. บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกันเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยรวม และเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรในโรงเรียนในเขตเทศบาลเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ที่พบมีดังนี้

3.1 ด้านผลผลิต ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ มีแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ศึกษาเป็นรายกรณี แล้วจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ใช้การวิจัยในชั้นเรียนเข้าทำการศึกษาหาข้อแก้ไข

3.2 ด้านกระบวนการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การไม่นำผลการประเมินไป ปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีแนวทางแก้ไขปัญหา คือ สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรให้เห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

3.3 ด้านปัจจัย ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดงบประมาณ มีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ขอบประมาณจากรัฐเพิ่ม ระดมทุนจากชุมชนและเอกชน

ทำเนียบ มหาพรหม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด อุตรธานี พบว่า

1. โรงเรียนได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต
2. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

3. เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้น
ควรดำเนินการดังนี้

3.1 อาจารย์จะต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้มีความ
คุณภาพ และประสิทธิภาพ

3.2 ผู้บริหารการจัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรักสามัคคี
กัน รักในเกียรติ และศักดิ์ศรีความเป็นอาจารย์ มีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์การร่วมกัน

3.3 โรงเรียนจัดฝึกอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางการ
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

3.4 โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ให้นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

3.5 โรงเรียนจัดประชุมวางแผนงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการ
ประกันคุณภาพการศึกษา

พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงาน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากร โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ มีการดำเนินงาน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยส่วนรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน
โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ ด้านงาน
ปกครองนักเรียน ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงานโรงเรียนกับชุมชน
และด้านงานบริการ

2. ผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่เป็นพระภิกษุ ครูผู้สอนที่เป็นฆราวาส โรงเรียน
พระปริยัติธรรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียน ทั้งโดยส่วนรวมและเป็นราย
ด้านไม่แตกต่างกัน

3. การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดขอนแก่น มีปัญหาด้านการบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการจัดองค์การในโรงเรียนไม่ชัดเจน
การบริหารการเงินยุ่งยากซับซ้อน บุคลากรไม่เข้าใจระเบียบปฏิบัติ การสื่อสารต่าง ๆ ไม่
สะดวกและทันสมัย งบประมาณมีน้อย บุคลากรขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ ด้านงานวิชาการ
ไม่มีการวางแผนงานวิชาการที่เป็นระบบ และชัดเจนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้

โดยตรงช่วยงาน ส่งเสริมและพัฒนา ด้านวิชาการ ด้านงานธุรการ ขอบข่ายการวางแผนงาน ธุรการไม่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรหลักรับผิดชอบงานธุรการ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ ด้านงานปกครองนักเรียน ไม่มีแผนงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรที่ต้องรับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะ ด้านงานบริการ มีขอบข่ายที่กำหนดไว้ตามแผนมากเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมด เฉพาะการบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ไม่เพียงพอ ด้านงานโรงเรียนที่จะช่วยบริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้ทั่วถึง ด้านงานอาคารสถานที่ ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดของโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียนตลอดจนห้องพิเศษต่าง ๆ ไม่เพียงพอ บริเวณคับแคบ งบประมาณสำหรับงานด้านนี้จำกัด

สุกัญญา ภูพันธ์ภักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานตามเกณฑ์ประเมินโรงเรียนรางวัลพระราชทานทั้ง 5 ด้านผลการดำเนินงานที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลการเรียนและคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ ด้านปกครองและบริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือประชาชน ส่วนด้านผลงานที่สนองจุดประสงค์เฉพาะหรือกิจกรรมดีเด่นทุกโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

พระมหาสมคิด ตะวังทัน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการใช้สื่อการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านการจัดทำแผนการสอน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมาในแต่ละด้าน ดังนี้ หลักสูตร คือ เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนคาบที่กำหนด รองลงมา คือ ความเข้าใจเนื้อหา หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อนวางแผนการสอน การจัดทำแผนการสอน คือ เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าได้ตรงตามสภาพของผู้เรียน และ สิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ วิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาเพื่อทำแผนการสอน การใช้สื่อการสอน คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการสอน

อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดผลและประเมินผลคือ นักเรียนได้ทราบผลการวัดผลหลังการวัด
ทันที รองลงมา คือ ผู้บริหารติดตามการปฏิบัติงานของครูและนิเทศอย่างต่อเนื่อง

2. ครูอาจารย์ที่เป็นบรรพชิตและครูอาจารย์ที่เป็นฆราวาสมีปัญหาการจัด
การเรียนการสอน โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

วัญญู ภูษาคา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพ
การเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา
 พบว่า

1. บุคลากรโดยส่วนรวม หัวหน้าหมวดวิชา และบุคลากรในโรงเรียน
 ขนาดใหญ่ เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 กรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและแต่ละขั้นตอนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี
 ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยภาพรวมและ 3
 ขั้นตอนอยู่ในระดับดีคือ ขั้นตอนประเมินผล ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ
 ส่วนอีก 2 ขั้นตอนอยู่ในระดับพอใช้ และครูผู้สอน กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียน
 การสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวม และ 4 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และใน
 ขั้นตอนการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กเห็นว่า กระบวน
 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยภาพรวมและ 4 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้
 และในขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุงอยู่ในระดับดี และบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางเห็นว่า
 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยภาพรวมและ 2 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ใน
 ระดับดี คือ ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ และอีก 3 ขั้นตอน อยู่ในระดับพอใช้

2. บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพ
 การเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม
 และรายขั้นตอน มีคุณภาพไม่แตกต่างกัน

ลีสดา กองคำ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อ
 พัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
 ขอนแก่น โดยศึกษา (1) สภาพการวิจัยด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการดำเนินการ ด้านบุคลากรที่
 เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ (2) ปัญหาและความต้องการในการวิจัยใน
 ชั้นเรียน (3) บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพการวิจัย

(1) ด้านการดำเนินการพบว่า โรงเรียนส่วนมากมีนโยบายส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

(2) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูส่วนมากมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยจากการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการให้ขวัญและกำลังใจปัญหาทั่วไปของครูที่มีผลต่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่ครูส่วนมากพบเกี่ยวกับตัวนักเรียนในชั้นเรียน คือ นักเรียนไม่สนใจการเรียน ครูมีการทำการวิจัยในชั้นเรียนน้อย ครูที่ไม่เคยทำการวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากพัฒนาการเรียนการสอนโดยสังเกตสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ครูนำมาทำการวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากคือปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนวิธีการที่ครูใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากคือ วิธีการวิจัยเชิงทดลองและครูแก้ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

(3) ด้านงบประมาณ พบว่า ครูส่วนมากใช้ทุนส่วนตัวในการทำวิจัย

(4) ด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำการวิจัยให้แก่ครู และแหล่งข้อมูลที่ครูศึกษาเพื่อการทำวิจัยนั้นส่วนมากศึกษาจากตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง

2) ปัญหาและความต้องการ

โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่พบว่ามีปัญหามาก 2 อันดับแรก ก็คือเรื่องการดำเนินการวิจัยและแหล่งข้อมูลสำหรับทำการวิจัย ซึ่งโรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินการวิจัยงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

3) ผู้บริหารมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลาง โดยที่ส่งเสริมมากที่สุดคือ เรื่องการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุดคือ การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในเรียน

จำลอง ภู่อ่าง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ครู - อาจารย์โดยส่วนรวมมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 9 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดและ

รองลงมา 3 ด้านคือ การจัดหาหรือจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน การนิเทศภายใน การส่งบุคลากรไปศึกษาเพิ่มเติม และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทักษะเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีด้านการนิเทศภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนครูผู้สอนมีด้านการส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหา 4 ด้านแตกต่างกันโดยผู้บริหารมีปัญหามากกว่าครูผู้สอนในด้านการนิเทศภายใน และด้านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ส่วนครูผู้สอนมีปัญหามากกว่าผู้บริหารในด้านการส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนาและด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน

3. ครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีทักษะเกี่ยวกับการมีปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการจัดหาหรือจัดทำเอกสาร แนะนำการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาด้านการส่งบุคลากรไปศึกษาเพิ่มเติมและในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านการปฐมนิเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรจำนวน 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในด้านการปฐมนิเทศ และด้านการนิเทศภายในและครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ในด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน ด้านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และด้านการจัดประชุมในโรงเรียน

4. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียนต่อการมีปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน และด้านการจัดประชุมในโรงเรียน

บุญเรือง พรหมสิทธิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาครูของโรงเรียนมัศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการพัฒนาครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างผู้บริหารและครูพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อ

เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการพัฒนาครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาครูระหว่างผู้บริหารกับครูพบว่าแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการพัฒนาครูแตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมีปัญหาแตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาครูที่สำคัญ 3 เรื่องแรกคือ ให้โรงเรียนเสริมสร้างขวัญกำลังใจและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีการกำหนดแผนงานและโครงการตามความต้องการของครู และจัดวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้กับครู

สมประสงค์ วงษ์อุบล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติและความต้องการพัฒนาบุคลากรของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. ครู - อาจารย์โดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน และหมวดวิชาเห็นว่ามี การปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดหาหรือจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งบุคลากรไปศึกษาคูงานแต่ครูอาจารย์ดังกล่าวมีความต้องการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งบุคลากรไปคูงานและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศภายในและด้านการจัดหาหนังสือหรือจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน

2. ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกันเห็นว่ามี การปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรของครู - อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ครู-อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความต้องการพัฒนาบุคลากรของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมแตกต่างกันโดยมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการมากกว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

3. ครู-อาจารย์ในหมวดวิชาต่างกันเห็นว่ามี การปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและมีความต้องการพัฒนาบุคลากรของครู-อาจารย์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ศาสตราจารย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมและผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มี

1. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยภาพรวมทุกด้านและเป็นด้าน 5 ด้านอยู่ระดับมาก แต่มีการบริหารงานอยู่ระดับกลาง 1 ด้านที่เหลือคือ ด้านการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารงานโดยส่วนรวม 3 ด้านอยู่ระดับมาก แต่มีการบริหารงานอีก 3 ด้านที่เหลืออยู่ระดับปานกลาง คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และด้านการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารโดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ระดับปานกลาง และอีก 2 ด้านที่เหลืออยู่ระดับมาก คือด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

3. ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่มีการบริหารงานอีก 2 ด้านที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการบริหารงานด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนและด้านการให้บริการแก่ชุมชนมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก

อำนาจ สิงห์คาม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมมีการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และอีก 3 ด้านที่เหลือดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก แต่ครูในโรงเรียนขนาดกลาง มีการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

3. ครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานในโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง และมีการปฏิบัติงานมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ในการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ส่วนครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงาน โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Smith (1991 : 105) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ณ มลรัฐจอร์เจีย ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่มีส่วนที่สำคัญต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน คือ โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ มีระบบการดำเนินงานด้าน วิชาการที่เข้มแข็ง มีบรรยากาศทางวิชาการ มีผู้นำองค์กรที่เข้มแข็งเป้าหมายและความคาดหวังที่สูงในการปฏิบัติงาน

Blanks (1991 : 2766-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบงานการบริหารสำหรับผู้ทำหน้าที่การบริหารบุคคลของโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา พบว่า

1. การบริหารบุคลากรของโรงเรียนยังล่าช้ากว่าการบริหารบุคคลของหน่วยงานอื่น ๆ
2. ผู้รับผิดชอบการบริหารงานบุคคล มีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิชาการสูง แต่ไม่มีความพร้อมของงานด้านบุคลากร จึงสมควรฝึกอบรมทักษะ ความชำนาญด้านการบริหารบุคลากรเป็นพิเศษ เป็นการเฉพาะ

Dondero (1993 : 115) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการ โรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนพื้นฐานระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูประสิทธิผลของโรงเรียนและความพึงพอใจในงาน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐานมีการจัดการ โรงเรียนตามข้อเสนอแนะของครูผู้ร่วมงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการกำหนดกฎระเบียบในการปกครองตนเอง จะพบว่า ครูที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน จะมีความสุข รอบคอบ โรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการที่ครูได้มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจ พบว่า มีความสัมพันธ์ในด้านบวกกับขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน

Patricia (1994 : 105) ได้ศึกษาการประเมินผลการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพ การศึกษาและการควบคุมปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และ ออสเตรเลีย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบที่มีการประกันคุณภาพ การศึกษานั้น อาศัยกลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างมากจากจังหวัดหนึ่ง ไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและการ ควบคุมการประเมินคือ กระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในการประกันคุณภาพในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อสอบภายนอก โรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมิน บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่ การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพและการ ประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

Vella (1997 : 77 - 76 A ; อ้างอิงจากตระกูล อุดมเลียง. 2538 : 45) ได้ศึกษา ชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลเพื่อให้พึ่งตนเองได้ เพื่อหารูปแบบในการจัดการศึกษา ชุมชนในประเทศโลกที่สาม โดยศึกษาเอกสาร การศึกษาชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาชุมชนภาคเหนือของประเทศแทนซาเนียได้ผลสรุปดังนี้

1. การจัดการศึกษาชุมชน ต้องถือคนเป็นศูนย์กลาง
2. วิธีการที่ให้ผู้คนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นวิธีที่มีประสิทธิผลที่สุด สำหรับให้ชุมชนรู้จักพึ่งตนเอง
3. โครงการศึกษาที่จัดขึ้นจะต้องบูรณาการแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ
4. ผู้รับผิดชอบโครงการ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในภาวะเศรษฐกิจและ สังคมของชุมชน
5. เนื้อหาและกระบวนการของการศึกษาชุมชน ต้องมีความสัมพันธ์กัน
6. การศึกษาชุมชนที่จัดขึ้นต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตบุคคล และต้องสามารถ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และประสบการณ์ของบุคคลด้วย

Stoops (อ้างอิงจากบุญเดือน สิมะลิ. 2542 : 51) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนในแต่ละ ชุมชนต่างมีจุดหมายความต้องการ และมีรูปแบบเฉพาะของตนในสังคมนั้น ๆ ชุมชนที่เป็นที่ตั้ง ของโรงเรียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในระบบโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะ

เป็นภาพสะท้อนความต้องการของชุมชนที่แสดงผ่านทางหลักสูตรซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาการฝึกอบรมเด็กให้ตรงตามความต้องการ และความร่วมมือช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน การร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และการพยายามแก้ไขความไม่เข้าใจต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน

Lundquist (1982 : 4231-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารระดับกลางโรงเรียนมัธยมศึกษาชานเมืองชิคาโก้ ผลของการศึกษาพบว่าในกระบวนการวางแผนผู้บริหารมักยึดตนเองเป็นใหญ่ ในการวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนการค้นหาลู่ทางเลือกในการแก้ปัญหาที่มีหลักฐานน้อยมากที่สุดที่แสดงว่ามีการแสวงหาลู่ทางเลือกหลาย ๆ ทาง เนื่องจากไม่มีการหาทางเลือกไว้หลายทาง การวิเคราะห์และการเปรียบเทียบทางเลือกซึ่งคำนึงถึงการเงิน เวลา และระเบียบต่าง ๆ การหาทางเลือกตามแผนที่จะปฏิบัติจะไม่มีแบบแผน การประเมินผลมักใช้ความคิดของตนเองเท่านั้น

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศจะเห็นได้ว่า การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของสังคมได้นั้นจำเป็นต้องยกระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการยกระดับคุณภาพนั้นต้องอาศัยการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งทางด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยเฉพาะด้านกระบวนการเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องได้รับการประกันคุณภาพมากที่สุดอันเนื่องมาจากด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการภายในสถานศึกษาอันได้แก่ การบริหารและการจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรอื่น และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันพัฒนากระบวนการปฏิบัติการคุณภาพโดยมีการวางแผน ควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบอย่างเป็นระบบตลอดเวลา เพื่อให้สังคมพึงพอใจ และเกิดความเชื่อมั่นในผลผลิตที่สถานศึกษาผลิตออกสู่สังคม ว่ามีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่คาดหวังไว้